

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.02.2007, sp. zn. 21 Cdo 1269/2006

Číslo:

Právní věta:

Soud:

Datum rozhodnutí: 01.01.1970

Spisová značka:

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí:

Hesla: Řízení před soudem, Žaloba pro zmatečnost

Předpisy: 99/1963 Sb. § 229 odst. 4

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 94

Žaloba pro zmatečnost je přípustná proti každému pravomocnému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, bez ohledu na to, zda odvolání směřovalo proti rozhodnutí o věci samé, proti rozhodnutí, kterým bylo řízení jinak skončeno, nebo proti rozhodnutí vydanému v průběhu řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. [21 Cdo 1269/2006](#))

Městský soud v Praze usnesením ze dne 20. 1. 2004 odmítl odvolání matky A. L. proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 24. 4. 2003, jímž byla podle ustanovení § 37 odst. 2 zákona o rodině ustanovena Městská část P. 13 opatrovníkem nezletilé R. M. k zastupování „v řízení o vydání rozhodnutí o navrácení dítěte“. Dospěl k závěru, že odvolání je opožděné, neboť bylo matkou u obvodního soudu podáno dne 16. 5. 2003, ačkoliv napadené usnesení jí bylo doručeno dne 30. 4. 2003 a odvolací lhůta marně uplynula dnem 15. 5. 2003; protože odvolání neodmítl v rozporu s ustanovením § 208 odst. 1 o. s. ř. obvodní soud, rozhodl o tom městský soud podle ustanovení § 218a o. s. ř.

Proti tomuto usnesení městského soudu podala matka A. L. podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. žalobu pro zmatečnost. Namítá, že usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 24. 4. 2003, kterým byla opatrovníkem nezletilé ustanovena Městská část P. 13, jí bylo doručeno dne 30. 4. 2003 a že proti němu podala dne 15. 5. 2003 „do podatelny“ obvodního soudu odvolání, k jehož „titulní stránce byla omylem připojena druhá strana jiného podání.“

Po „zjištění tohoto omylu“ bylo opravené a doplněné odvolání zasláno obvodnímu soudu podruhé, a to faxem dne 15. 5. 2003 v 16.06 hodin, přičemž originál tohoto podání byl doručen do podatelny

obvodního soudu dne 16. 5. 2003. Protože odvolání nebylo podáno dnem 16. 5. 2003, ale již dne 15. 5. 2003, nemělo být správně odmítnuto pro opožděnost.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 6. 10. 2004 žalobu pro zmatečnost zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost jsou pouze „rozhodnutí, kterými bylo řízení před soudy skončeno,“ a že proto „nepravomocná rozhodnutí, jakož i rozhodnutí, která byla vydána v průběhu řízení,“ není možné touto žalobou napadnout. I když matka A. L. podala odvolání proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 24. 4. 2003 včas (napadené usnesení jí bylo doručeno dne 30. 4. 2003, odvolání proti němu podala dne 15. 5. 2003 a nemůže jí být „připisováno k tíži“, že toto odvolání „nebylo administrativním aparátem založeno do soudního spisu“), není žaloba pro zmatečnost přípustná, neboť směřovala proti usnesení, jímž bylo odmítnuto odvolání proti usnesení o „ustanovení kolizního opatrovníka nezletilému dítěti“, tedy proti rozhodnutí vydanému v průběhu řízení, a nikoliv proti rozhodnutí, jímž se „končí samotné řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte.“ K odvolání matky A. L. Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 12. 10. 2005 usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Shodně se soudem prvního stupně dovedl, že způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost jsou „rozhodnutí, kterými bylo řízení skončeno, a to buď jakýmkoliv způsobem, jímž se podle zákona řízení končí (§ 229 odst. 1 o. s. ř.), nebo rozhodnutím o věci samé (§ 229 odst. 2 a 3 o. s. ř.) anebo jen určitým způsobem (§ 229 odst. 4 o. s. ř.).“ Protože matka A. L. žalobou pro zmatečnost nenapadla rozhodnutí, jímž by se řízení končilo, ale usnesení o ustanovení opatrovníka nezletilému dítěti (rozhodnutí vydané v průběhu řízení), není usnesení městského soudu ze dne 20. 1. 2004 způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost; žaloba proto musela být zamítnuta, aniž by bylo možné se zabývat dalšími okolnostmi.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala matka A. L. dovolání. Namítá, že právní názor soudů nevyplývá „ze znění zákona (že se v případě žaloby podle § 229 odst. 4 o. s. ř. musí jednat o rozhodnutí ve věci samé) a ani z komentáře k o. s. ř.“ a že ve skutečnosti je žaloba pro zmatečnost podaná podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. proti každému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odvolání odmítnuto nebo odvolací řízení zastaveno, neboť jinak „by zůstal účastník v řízení v případě nesprávného rozhodnutí o odmítnutí odvolání nebo o zastavení řízení bez jakéhokoliv účinného opravného prostředku a tedy bez soudní ochrany.“ Podle názoru dovolatelky „řízení trpí dalšími vadami,“ neboť „soud označil v žalobě pro zmatečnost za účastníky řízení žalobkyni (matku), žalovaného (otce) a žalovanou (nezletilou dceru), ačkoliv jde o řízení o opravném prostředku ve věci návrhu na navrácení dítěte, které je řízením nesporným, a neplatí zde ustanovení § 90 o. s. ř.,“ ustanovený opatrovník v řízení o žalobě pro zmatečnost, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, „nehájil nijak zájmy nezletilé v tomto řízení, neučinil žádný úkon a byl zcela pasivní,“ a „ustanovení tohoto Úřadu za opatrovníka navíc bránila skutečnost, že tento Úřad vystupoval v původním řízení na straně navrhovatele (otce).“ Navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost, jsou obsaženy v ustanovení § 238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a v § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost (§ 238a odst. 1 písm. b/, § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), nebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl o žalobě pro zmatečnost jinak než v dřívějším usnesení proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější usnesení zrušil (§ 238a odst. 1 písm. b/, § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení §

238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené usnesení odvolacího soudu má v rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost po právní stránce zásadní význam (§ 238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.).

Matka A. L. dovoláním napadá usnesení odvolacího soudu ve výroku, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost. Podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno usnesení o žalobě pro zmatečnost, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání matky A. L. proti usnesení odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 3 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání podle ustanovení 238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení 238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené usnesení odvolacího soudu v rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil právní otázku, jaká rozhodnutí jsou způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost podané podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. Protože tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu beze zbytku vyřešena, představuje napadené usnesení odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti usnesení odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. b), § 238a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné. Zrušil proto rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žaloba pro zmatečnost představuje mimořádný opravný prostředek, který slouží k tomu, aby mohla být zrušena pravomocná rozhodnutí soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, popřípadě je takovými vadami postíženo řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo (zmatečností), jestliže je nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková pravomocná rozhodnutí byla odklizená, bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věcně správná.

Způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost jsou – jak správně dovodil odvolací soud – rozhodnutí, kterými bylo řízení před soudy skončeno, a to buď jakýmkoliv způsobem, jímž se podle zákona řízení končí (u žaloby pro zmatečnost podané podle ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř.), nebo rozhodnutím o věci samé (u žaloby pro zmatečnost podané podle ustanovení § 229 odst. 2 a 3 o. s. ř.) anebo jen určitým způsobem (u žaloby pro zmatečnost podané podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř.), a která jsou pravomocná; není přitom samo o sobě významné, zda soud v původním řízení rozhodl rozsudkem (částečným, mezitímním, konečným, pro uznání nebo pro zmeškání), usnesením, platebním rozkazem, popřípadě směnečným nebo šekovým platebním rozkazem.

Podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení.

Žaloba pro zmatečnost podaná podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. je právním prostředkem ke

zrušení usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo zastaveno odvolací řízení. I když to zákon – na rozdíl od zmatečností podle ustanovení § 229 odst. 1, 2 a 3 o. s. ř. – výslovně neuvádí, ze znění ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. bez pochybností vyplývá, že důvodem žaloby (zmatečností) v těchto případech je skutkově nebo právně chybný a tedy v rozporu se zákonem učiněný závěr o tom, že odvolání muselo být odmítnuto nebo že odvolací řízení muselo být zastaveno. Skutkově nebo právně chybný závěr o tom, že byly splněny zákonem stanovené předpoklady pro odmítnutí odvolání nebo pro zastavení odvolacího řízení, tu představuje porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, a tedy důvod ke zrušení napadeného usnesení odvolacího soudu bez ohledu na to, zda je či není věcně správné (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1635/97, které bylo uveřejněno pod č. 16 v časopise Soudní judikatura, ročník 1998, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 783/2005, které bylo uveřejněno pod č. 147 v časopise Soudní judikatura, ročník 2006).

Pro žalobu pro zmatečnost podanou podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. není významné, proti jakému rozhodnutí směřovalo odvolání, které bylo napadeným pravomocným usnesením odvolacího soudu odmítnuto nebo o němž bylo pravomocným usnesením odvolacího soudu odvolací řízení zastaveno. Rozhodnutím, kterým bylo řízení před soudy skončeno, se tu rozumí každé usnesení, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, neboť tímto určitým způsobem došlo k ukončení řízení o odvolání; okolnost, zda odmítnutým odvoláním nebo odvoláním, o němž bylo odvolací řízení zastaveno, bylo napadeno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé nebo rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým bylo řízení jinak (nemeritorně) skončeno anebo rozhodnutí soudu prvního stupně vydané v průběhu řízení, tedy nemá pro posuzování její přípustnosti žádný význam.

Nejvyšší soud z uvedených důvodů dospěl k závěru, že žaloba pro zmatečnost je přípustná proti každému pravomocnému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, bez ohledu na to, zda odvolání směřovalo proti rozhodnutí o věci samé, proti rozhodnutí, kterým bylo řízení jinak skončeno, nebo proti rozhodnutí vydanému v průběhu řízení.

V projednávané věci matka A. L. žalobou pro zmatečnost napadla usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odvolání odmítnuto pro opožděnost. I když odvolání směřovalo proti usnesení vydanému v průběhu řízení ve věci navrácení nezletilé R. M. otci (o ustanovení opatrovníka nezletilé pro řízení), byla proti němu – jak vyplývá z výše uvedeného – žaloba pro zmatečnost přípustná.

Protože usnesení odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud je zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Městskému soudu v Praze) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).